

迪庆藏族自治州科学技术委员会编

ཐག་ཆེན་པོའི་འཕྲིན་ལྗོན་
སྤྱི་ཐོན་ཁྱེད་ཀྱི་ལུ་ལོ།

藏医精要

云南民族出版社

7.4

R291.4
318

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

၁၈၁၈ ခု ဇူလိုင်လ ၁၈ ရက်
 ရန်ကုန်မြို့

藏医精要

云南民族出版社

དཔེ་སྒྲིག་འགན་ཁུར་མཁན། གྲང་དྲུང་ཡི།

ཁ་བྱང་རི་མོ་འབྲི་མཁན། ཞེ་ཞེ་ཡན།

ཁ་བྱང་ཡི་གེ་འབྲི་མཁན། དགེ་འདུན།

སྐྱུན་བཅོས་ལག་ལེན་གྱི་བཅུད་དྲུངས་མ།

ཨ་ཁྱེ་ཐུགས་ཅུ་དང་བྱང་ཆུལ་སྤྱི་མས་བྱུ་མཚོས་བཅུ་མས།

ཡུན་ནན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་བསྐྱུན།

ཡུན་ནན་ཞིན་ཏུ་དཔེ་ཆ་ཁང་གིས་བཀྲམ།

མི་སྐྱོན་ཞིང་ཆེན་ཞིན་ཏུ་པར་འདེབས་བཅོ་གྲུས་དཔར།

དཔེ་རྟགས། ISBN7—5367—0327—9/R·17

དཔེ་རིན་ཆུང་། 5.25 元

(滇) 新登字02号

责任编辑 张东平

装帧设计 谢晓燕

封面题字 更 登

藏 医 精 要

阿尼·哈咱
向·初称江初 合著

马世林 王振华 译

云南民族出版社出版

(昆明大观路39号)

四川新华印刷厂印刷 云南省新华书店发行

开本: 850×1168 1/32 印张: 6 字数: 120千

1991年12月第一版 1991年12月第一次印刷

印数: 4000册

书号: ISBN7-5367-0328-7/R·17 定价: 5.25元

མྱེད་

གཞི།

མྱེད་ཀྱི་སྐྱེད་པོ་མ་ཉི་མེད་ཀྱི་སྐྱེད་པོ་མ་ཉི་མེད་་་་
ནང་དུ་གཤམ་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ལ་ནད་གཞི་བརྟག་པོ་མ་ཉི་མེད་་་་
པོ་མ་ཉི་མེད་པར་བྱ་བ་མང་མ་ཡིན་པའི་བྱ་བ་ཆེན་མོ་ཡིན། ཡུན་
ནས་ཞིང་ཆེན་བདེ་ཆེན་མྱེད་རིགས་རང་སྤྱང་ཁྲུལ་དུ་བྱལ་ཆེ་བའི་་་་
མྱེད་རིགས་ཀྱི་སྐྱེད་པོ་མ་ཉི་མེད་ཀྱི་སྐྱེད་པོ་མ་ཉི་མེད་་་་
ནས་བྱལ་དུ་བཞག་པའི་ནོར་བུ་ཅེ་ཆེ་བ་དེ་སྤྱང་འཛིན་དང་དར་་་་
སྤྱང་བྱེད་ཆེད་རང་གུས་བདེ་ཆེན་ཁྲུལ་དུ་མྱེད་རིགས་ཀྱི་སྐྱེད་པོ་མ་
ཉི་མེད་སྤྱང་དང་སྐྱེད་ཅོས་འཛོལ་སྤྱང་དང་ལེ་འཇུག་བྱེད་པ་དེ་ས་ཁྲུལ་
དེའི་གནད་ཆེ་སའི་ཆན་རིག་ཞིབ་འཇུག་གི་ནམ་གང་ས་སུ་བཞུགས་པ་
ཡིན། སྐྱེད་པོ་མ་ཉི་མེད་ཀྱི་སྤྱང་དང་ས་མ་ཞེས་པ་དེ་ནི་ཆན་
རིག་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པའི་འབྲས་བུ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། དེ་ནི་བདེ་ཆེན་
ཀྱི་སྐྱེད་པོ་བྲག་ས་ཅན་ཨ་མེ་སྐྱེད་པོ་མ་ཉི་མེད་ (སྐྱེད་པོ་མ་ཉི་མེད་) དང་དེའི་་་་
སྤྱང་མ་ཉི་མེད་ཀྱི་སྐྱེད་པོ་མ་ཉི་མེད་ (བདེ་ཆེན་ཁྲུལ་མྱེད་སྐྱེད་པོ་མ་ཉི་མེད་) ་་་

ཡོན་ཀྱང་དང་གཙོ་འཁྲུང་སྒྲོན་པ་གཞོན་པ) ལགས་ཀྱིས་མཛད་པ་དང་
 ཁོང་ནས་པ་གཉིས་ཀྱིས་སྒྲོན་བཅས་ཕྱ་བའི་དངོས་སྤྱད་པ་ལྟར་རིང་
 བོད་མཛད་པས་ཉལ་སྒྲོན་ལྟར་སྤྱད་མཛད་པ་ཡོད་པ་དང་སྒྲོན་བཅས་
 ལག་ཅུལ་ཡང་མཁས་པ་ཡིན་པས་ལྟར་ནན་དང་སི་ཁྱོད། བོད་སྒྲོང་ས་
 བཅས་ཀྱི་ས་མཆོམས་སྤྱད་ཀྱང་ལྟགས་ཆེན་པོར་ཕྱེ་ཡོད། དེབ་དེ་
 རྒྱལ་ནང་གི་བོད་སྒྲོན་མཁས་པ་མཆོན་ལྟར་དང་གིས་ཡོན་ཅན་ལག་ལ་
 ཞིག་གིས་བརྟག་དཔྱད་ཞིབ་འཇུག་མཛད་ནས་གདོང་འཛིན་ཅུང་
 མཐོ་བོར་གནང་ཡོད་པ་ལྟེ་དེབ་དེ་རིགས་པའི་གཞུང་ལྷགས་དང་...
 ལག་ལེན་ཅུང་དུ་འབྲེལ་ཞིང་སྒྲོན་བཅས་དངོས་སྤྱད་ལག་ལེན་ཕྱིད་རིན་
 ལྟར་པ་དང་། གོ་བདེ་ཞིང་གིས་སྤྱད་པའི་བོད་ཀྱི་སྒྲོན་བཅས་གསུང་
 ཅུལ་ཞིག་ཡིན་པའི་དོན་འཛིན་གནང་བ་རེད། རང་ལྷན་དེབ་དེ་རྒྱ་
 ཆེ་བའི་ལྷོག་པ་པོ་དང་བོད་ཀྱི་སྒྲོན་བཅས་ཕྱིད་མཁས་ནམས་ལ་ཁོ་...
 སྤྱིད་ཕྱིད་དོན་ནི་མི་དམངས་ལ་བདེ་སྤྱིད་པན་པ་ཡོང་རྒྱ་དང་མེས་...
 རྒྱལ་གྱི་འབྲོད་སྤྱོད་ཕྱ་བཞག་ལ་ཞུགས་འདེགས་ལྷ་རྒྱུ་ཆེད་དུ་ཡིན།
 སྤྱི་ལྷོ་ལྷོ་ལ་རེས་ཕྱིད་བདེ་པོ་ཡོང་ཆེད་རྒྱ་བོད་གན་རྒྱུར་གྱིས་པར་
 དུ་བསྐྱོན་ཞིང་། ར་ཆེད་གིས་ཡོན་དམན་ཞིང་ནོར་འཁྲུལ་ཅི་རིགས་...
 ཕྱིད་ཕྱིད་པས། རྒྱ་ཆེ་བའི་ལྷོག་པ་པོ་ནམས་ཀྱིས་སྤྱོན་བཛོད་དག

བཙུག་པ་ལྟར་བར་ལྟ།

བདེ་ཆེན་པོ་དེ་རིགས་རང་སྤྱོད་ཁུལ་ཆེན་རིག་ལག་ཅེས་ལྟ་

ཡོན་ལྷན་ཁང་དང་།

བདེ་ཆེན་པོ་དེ་རིགས་རང་སྤྱོད་ཁུལ་འཕྲོད་བསྟེན་ཅེས་ནས།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ ལོའི་ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༡༥

前 言

藏族医药是祖国医药宝库中的重要组成部份，在诊断和治疗上具有独特的风格。云南省迪庆族自治州的藏族医药具有悠久的历史，为了发掘和继承这一宝贵的遗产，我委将搜集、整理迪庆藏族医药经验、著作列为州科委重点科研项目。这本《族医精要》即是这一科研项目的成果之一，是由迪庆著名藏医阿尼·哈咱（已故）和向·初称江初（迪庆州藏医院院长、副主任藏医师）合著的，他俩是师徒关系，从事藏医多年，具有丰富的临床诊疗经验，医术高明，在滇、川、藏交界地区享有盛名。本书经国内一些有名望的藏医专家学者审阅，评价颇高，认为是一本理论联系实际、具有临床实用价值、通俗易懂的藏族医药著作。我委将其推荐给广大读者和藏医药工作者，使其造福人民，为祖国的医药卫生事业服务。为便于交流学习，以藏汉文对照出版。因我们水平有限，难免有误，望广大读者批评指正。

迪庆藏族自治州科学技术委员会

迪庆藏族自治州卫生局

1989年9月14日

དཀར་ ཆག

1. རྒྱུ་།	5
2. མཁྱིམ་པ།	8
3. བད་ཀན།	9
4. མགུལ་ལགགས།	11
5. ལྷན་ལུས།	14
6. བད་ཀན་སྒྲུག་པ།	17
7. མ་གྲུ་བ།	20
8. སྒྲན་ནད།	22
9. སྒྲ་བ།	23
10. རོར་ནད།	24
11. དམ་ཆ།	25
12. བད་ཕྱིད།	29
13. མ་སྒྲན་ཆ་བ།	31
14. སྒྲན་ཆད།	33
15. སྒྲན་ཆད།	34

16.	གའ་ཆད།		35
17.	རྟེན་ཆད།		37
18.	རྟེན་གས་ཆད།		38
19.	འབྲམས་ཆད།		39
20.	འཁྲུགས་ཆད།		39
21.	རིམས་ཆད།		41
22.	འབྲམ་བུ།		45
23.	མིང་བུ།		46
24.	ཁུ་གཟེར།		47
25.	གལ་ལྷོག		48
26.	ཆམ་རིམས།		50
27.	མག་ནད།		52
28.	མིག་ནད།		52
29.	ན་ནད།		54
30.	ལྗ་ནད།		55
31.	ཁ་ནད།		56
32.	ལྗ་ལ།		56
33.	རྟེན་ནད།		57
34.	ལྗ་ནད།		58

35.	མཆིན་ནད།	58
36.	མཆེར་ནད།	59
37.	མཁལ་ནད།	60
38.	ཕོ་བའི་ནད།	61
39.	ཁྱ་མའི་ནད།	62
40.	ལང་གི་ནད།	63
41.	ཕོ་མཆན་ནད།	63
42.	མོ་མཆན་ནད།	64
43.	སྒྲ་འགགས།	64
44.	མི་ག་འཆུས།	64
45.	སྒྲ་ནད།	65
46.	ཁྱིགས་བུའི་ནད།	65
47.	དབུགས་མི་བདེ་བ།	65
48.	ཁྱང་མཐུས།	66
49.	ཁྱིན་བུའི་ནད།	67
50.	ཁྱིགས་ནད།	68
51.	འཁྱ་ནད།	68
52.	ཁྱི་མ་འགགས།	69
53.	གཅིན་འགགས།	69

54.	གཅིན་ཉྱུ།		70
55.	ཆད་འབྲ།		70
56.	དྲིག་ནད།		71
57.	བྱམ་བུའི་ནད།		72
58.	ཅུ་མེར།		73
59.	ཅ་དཀར།		74
60.	པགས་ནད།		76
61.	ཐུན་བུའི་ནད།		76
62.	འབྲས།		76
63.	གཞང་འབྲས།		78
64.	མེད་པལ།		79
65.	ལྱར་པ།		79
66.	མེན་བུ།		80
67.	མིག་ལྷན།		80
68.	ཀླང་འབམ།		81
69.	མཚན་པར་རྒྱལ་བ།		90
70.	བྱིས་པའི་ནད།		90
71.	བྱིས་གདོན།		91
72.	མ་ནད།		91

73.	འབྲུང་གདོན།		92
74.	ཐུ་བྱེད།		93
75.	བཟེད་བྱེད།		94
76.	གཟའ་གདོན།		94
77.	ཐུ་གདོན།		96
78.	མ་གས།		97
79.	དུག་ནད།		98
80.	ཐུར་དུག		102
81.	ཐུ་དང་མི་ཐུའི་དུག		104
82.	རང་བཞིན་གྱི་དུག		105
83.	རྩ་ཅ་བྱ་བཅུ།		108
	མཐུག་བྱང་།		109

目 录

一、风疾·····	(2)
二、胆分疾病·····	(3)
三、涎分疾病·····	(4)
四、痰塞咽喉症·····	(5)
五、二合症和三合症·····	(6)
六、涎液杂症·····	(8)
七、不消化症·····	(10)
八、痞块症·····	(11)
九、浮肿病·····	(11)
十、心脏性水肿症·····	(12)
十一、痼疾肾型水肿·····	(12)
十二、肺癆症·····	(14)
十三、未成型的热症·····	(16)
十四、转化热症·····	(17)
十五、虚热症·····	(17)
十六、伏热症·····	(18)
十七、陈旧热症·····	(19)
十八、郁热症·····	(20)
十九、炎症·····	(20)
二十、胸腔炎症·····	(21)
二十一、疫病·····	(21)
二十二、痘疹·····	(23)
二十三、麻疹·····	(24)

二十四、痢疾·····	(25)
二十五、喉蛾疗毒·····	(25)
二十六、伤风感冒·····	(27)
二十七、上体疾病·····	(28)
二十八、眼病·····	(28)
二十九、耳疾·····	(29)
三十、鼻病·····	(30)
三十一、口腔疾病·····	(30)
三十二、瘰疬·····	(31)
三十三、心脏病·····	(31)
三十四、肺病·····	(32)
三十五、肝脏疾病·····	(32)
三十六、脾脏疾病·····	(33)
三十七、肾脏疾病·····	(33)
三十八、胃腑疾病·····	(34)
三十九、小肠疾病·····	(34)
四十、大肠疾病·····	(35)
四十一、男性生殖器疾病·····	(35)
四十二、女性生殖器疾病·····	(36)
四十三、杂症·····	(36)
四十四、胃口败坏症·····	(36)
四十五、消渴症·····	(36)
四十六、呃逆症·····	(37)
四十七、呼吸困难症·····	(37)
四十八、肠胃绞痛·····	(37)
四十九、寄生虫病·····	(38)
五十、呕吐症·····	(39)
五十一、腹泻症·····	(39)

五十二、便秘症·····	(39)
五十三、癰闭症·····	(40)
五十四、尿频症·····	(40)
五十五、热泻症·····	(40)
五十六、痛风症·····	(41)
五十七、风湿性关节炎·····	(41)
五十八、黄水病·····	(42)
五十九、神经疾病·····	(43)
六十、皮肤病·····	(44)
六十一、烧伤·····	(44)
六十二、天然疮·····	(44)
六十三、痔疮·····	(45)
六十四、皮炎·····	(45)
六十五、穿溃症·····	(46)
六十六、淋巴腺炎·····	(46)
六十七、睾丸炎·····	(46)
六十八、足部象皮病·····	(47)
六十九、肛门漏管·····	(51)
七十、抚育儿童·····	(51)
七十一、治祟·····	(51)
七十二、妇科疾病·····	(52)
七十三、鬼病·····	(52)
七十四、疯病·····	(53)
七十五、癰病·····	(53)
七十六、魔鬼曜症·····	(53)
七十七、妖龙症·····	(54)
七十八、疮伤·····	(55)
七十九、毒症·····	(55)

八十、转化毒症·····	(57)
八十一、食肉中毒症·····	(58)
八十二、天然毒症·····	(59)
八十三、壮阳·····	(60)
后记·····	(61)